

Universal Declaration of Human Rights - Éwé

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the UDHR in Unicode project, <http://www.unicode.org/udhr>.

AMEGBETƆ FE ABLƆƉEVINYENYE NJU KPEƉODZINYA

KPƆKPLƆYIDEME

Esi woƉe dzesi kƆtɛ be, amegbetwo katã fe gomekpƆkpƆ sƆsƆe, anye gƆmedokpe na amegbetƆfomea fe ablƆdemenƆƆ, nutefewƆƆƆ kple nƉtifaƆa le xexeam ta la.

Esi eme va kƆ fãa be, ablƆdɛvinyenye si nye amegbetƆ ƉesiaƉe tƆ la nƉ mabumabu akpƆ gbƆe wƆtso be hlɔnuƆƆƆƆ Ɖe amegbetƆfomea nƉ va bƆ ta la, amewo fe dzitsinya va tsi tre Ɖe nuƆƆa vloƉe sia nƉti ale woƉe adzƆgbƉe heƉoe kpɩkpa be, le egbe xexƉe sia me la, ele be amegbetƆ nanƆ agbe le ablƆdɛ me, aƉe efe didi agblƆ faa ƆƆƆ manƆmee, asubƆ nusi dzi wƆƆ se, avo tso nƉdzidodoname si me eye hiãkame maganye agbenƆƆƆ fe aƉkɩnu na ame hahoawo o nƉti la,

Esi woƉo kpe edzi be, ehiã be se nadzƆ AmegbetƆ fe AblƆdɛvinyenye nƉ KpeƉodzinya la nƉ, be ametetedeto kple funyafunyawƆƆƆ ame magawƆe be ame aƉeke nayi eƉokui ta uli gei la to aglãdzedze me o nƉti la,

Esi wohiã vevie be woado duko kple dukwo dome kadodo Ɖe nƉƆ le xexemedukwo katã dome ta la,

Esi Xexeme Duko Fofuawo Ɖe adzƆgbƉe le woƉe ƉoƉo si te woƉe asie la me be, to AmegbetƆ fe ablƆdɛvinyenye nƉ KpeƉodzinya me la, amegbetƆ ƉesiaƉe, eƉanye nyƆnu alo nƉtsu o, fe gomekpƆkpƆ sƆ eye wokpƆ mƆ be to esia me la, hadomegbenƆƆƆ azƆ Ɖe nƉƆ, ablƆdɛ asu amesiame si wu tsã eye agbenƆƆƆ nadze edzi nyuie na amesiame wu tsã ta la,

Esi duko siwo katã da asi Ɖe KpeƉodzinya dzi la Ɖe adzƆgbƉe be yewoakpƆ egbƆ be amesiame de bubu KpeƉodzinya la kple amewo fe ablƆdemenƆƆ bliboe nƉ kpakple nƉkuléle Ɖe ƉoƉo la nƉti to ƉekawƆƆ me kple Xexeme Duko Fofuawo la,

Esi eme kƆ fãa be gomekpƆkpƆ kple AblƆdemenƆƆ gomesese tsitotsito nye nu vevito wu, hena takpƆkpƆ na adzƆgbɛdɛ Ɖe sia bliboe ta la,

XEXEME DUKƆ FOFUAWO FE TAKPEKPEGã LE GBEFã ƉEM:

Amegbetwo fe AblƆdɛvinyenye nƉ KpeƉodzinya sia be, enye ƉoƉo si dzi mieda asi Ɖo na amewo katã le xexeam godoo. Miele mƆkpƆkpƆ me be amesiame kple xexeam habƆƆ ƉesiaƉe le afisiafi azƆ Ɖe KpeƉodzinya sia nu. Woakakae Ɖe xexeam katã to efiafia kple emedɛdɛ na amewo me. Esia awƉe be amewo nase KpeƉodzinya la gƆme eye woaxƉe, awƉe Ɖe edzi be, agbenƆƆƆ natsƆ aƉo nyuie le Duko siwo le Xexeme Duko Fofuawo fe HabƆƆ me la me. WokpƆ mƆ be woakaka KpeƉodzinya la Ɖe XƆdɛasinyigba siwo dzi Ɖum duko aƉewo le la hã me hena dziedzɛkpƆkpƆ.

KPEƉODZINYA ƉOƉO 1

Wodzi amegbetwo katã ablƆdɛviwoƉe eye wodzena bubu kple gomekpƆkpƆ sƆsƆe. Susu kple dzitsinya le wo dometo ƉesiaƉe si eyata wodze be woanƆ anyi le ƉekawƆƆ blibo me.

KPEƉODZINYA ƉOƉO 2-LIA

Ele be amesiame nakpƆ gome le ablƆdɛvinyenye fe ƉoƉo siwo katã le KpeƉodzinya la me me. Woawo ƉoƉo siawo dzi vovotodeameme manƆmetƉe Ɖe efe dzotsofe, nƉtigbalẽ fe amadede, nƉtsu alo nyƆnuyenye, gbegbƆgbɩ, ƆsehamenƆƆ, dunyahamenƆƆ, ame fe susu fe vovototo, Ɖevinyenye alo Ɖofe tƆxɛ aƉeke ta o.

Gawu la, vovotodeameme madze le ame aƉeke fe dunyahenyawo alo efe dukƆa fe kadodo kple duko bubuwo me o. Nenema ke ame la fe duko si me wƆtso la Ɖanye dukƆ nƆ-eƉokui si o, eƉanye xƆdɛasi dukƆ alo dukƆ manƉdɛkui si o, vovotodeameme nuƆƆa aƉeke mayi edzi ku Ɖe enƉ o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 3-LIA

Ele be amesiamе nаnо agbe leablоde kple dedienоnо me.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 4-LIA

Womatsо ame аdeke awо kluvie alo аdoe awоbae o, woatsi kluvinyenye kple kluvisitsatsa nu gbidii le mо vovovoawo nu.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 5-LIA

Womawо funyafunya ame, asē tame le enu, awо hlōnu аdeke de enu, аhe to ne аhaqi gbōe o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 6-LIA

Woade bubu amesiamе nu le afisiafi аbe amegbetо ene le se la nu.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 7-LIA

Amewо katā sо le se la dziwоwо me eye wo katā akpо gome le se la fe wo taviuli me vovototomanоmee.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 8-LIA

Gomekpоkpо le amesiamе si le dukа fe uоnudrōfewo hena dоdоdоwоwо siwo ku de efe аblоdevinyenye fe kuxiwo nu аbe аlesi wole dukplse la me ene.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 9-LIA

Womalé ame аdeke akpasesētоe, аzi edzi de gaxоme, alo anyae le dukа me de adzemadze dzi o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 10-LIA

Gomekpоkpо sоsоe le amesiamе si nu wotsо nya dо heklpоe yi dukа fe uоnudrōfe, afisi uоnudrōla adodoe siwo matso afia nkunо o la, nade to efe nyawо me ku de efe gomekpоkpо, efe dоdeasiwo kple hlōnya dеsiaqe fomevi si woatsо de enu la me ne.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 11-LIA

1. Womabu ame аdeke agdzelae le wоnа аde si to nuqeqi me ne la ta le efe dukо me alo dukо bubuwo fe se nu nenye be se ma menо anyi le amea fe vodadawоxi o.

2. Womabu ame аdeke agdzelae de nuwоnа аde si mele dukа alo gbetadukо аdeke fe seawo me le xeyixi si me nya la dzo o. Nenema ke womana tohehe аdeke si kо wu esi sо kple amea fe vodada le xemaxi me o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 12-LIA

Ame аdeke mekpо mо atso sesē ade nu ame bubu fe adzamegbenоnya, efe fomenya, alo afemegbenоnya me o. Ame аdeke mekpо mо ato mо аdeke dzi anya nu tso ame аde kple ame bubuwo dome kadodonyawо nti o. Nenema ke ame аdeke mekpо mо аfo qi ame bubu nkо alo agblē enu o. Se la de mо be ame аde si nu woade аfо sia fomevi dо la, nauli eqokui ta faa se la nudоwоwо me.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 13-LIA

1. Amesiamе kpо mо аqi tsa ayi dukо dеsiaqe me, аnо afisiafi si dzroe la, gake amea nakpо gbо be yemetso dukо si me yele la fe lifowo o.

2. Mоnukpоkpо le amesiamе si be woadzo le efe dukо alo dukо bubu me eye woate nu atrо gbо va efe dukо me.

KPEÐODZINYA ÐODO 14-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ le amesiame si, si aya yi duko bubu me la si be woakpɔ sitsofe.
2. Womagbe sitsofemɔnu kpɔkpɔ sia nana ame ne eva eme be wole eyome tim ɔe vodada siwo meku ɔe dunyahenyawo ɔu alo esiwo tsi tre ɔe Xexeme Dukɔfofuawo fe ɔɔɔowo ɔu o.

KPEÐODZINYA ÐODO 15-LIA

1. Dumevinyenye fe gomekpɔkpɔ le amesiame si.
2. Womatsɔ akpasesẽ axɔ dukɔmevinyenye le ame aɔeke si o, eye womaxe mɔ na ame aɔeke si di be yeatrɔ azu duko bubu me to la o.

KPEÐODZINYA ÐODO 16-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ li na ɔutsu kple nyɔnu siwo tsi nyuie ate ɔu aɔe sr̃ la si be woade amesi nyo na wo la, ado fome. Dzɔtsofe, dzrovinyenye alo subɔsubɔ manye mɔxenu o. Mɔnukpɔkpɔ sɔsɔe li na wo be woade wo nɔewo. Nenema ke woagate ɔu agbe wo nɔewo hã faa.
2. Womazi sr̃ɔɔe ɔe ame aɔeke dzi o. Ele be sr̃ɔɔe la nanye sr̃ɔɔe eveawo fe didi.
3. Le dzɔdzɔme nu la, fomee nye gomeɔokpe na amegbetɔfomea, eyata enye duko ɔesiade fe dɔdeasi be woakpɔ fome ɔesiade fe dedienɔɔ fe nyawo gbɔ.

KPEÐODZINYA ÐODO 17-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ li be nunɔamesi ate ɔu anɔ ame ɔeka si eye woagae ɔu anɔ ame ma kple ame bubuwo si ɔe du.
2. Womatsɔ akpasesẽ axɔ ame aɔeke fe nunɔamesi si le esi la o.

KPEÐODZINYA ÐODO 18-LIA

Amesiame kpɔ mɔ abu tame le ɔɔokui si le ablɔe me, awɔ efe dzitsinya ɔudɔ abe alesi wòl̃ ene eye wòasubɔ le mɔ si dze ɔu la nu. Ablɔemɔnu sia gomee nye be ame aɔe ate ɔu agbe nu ɔa tso efe xɔse gbɔ eye wòagasubɔ nu bubu si wòl̃ faa. Nenema ke wòkpɔ mɔ anɔ ɔɔokui si ko alo abɔ ha kple ame bubuwo le subɔsubɔhawo me. Afia nu tso nusi wòsubɔna la ɔuti le adzame alo gaglãgbe to mɔ ɔesiade nu mɔxexe manɔmee.

KPEÐODZINYA ÐODO 19-LIA

Amesiame kpɔ mɔ abu tame le ɔɔokui si eye wòade efe susu agblɔ faa mɔxexe manɔmee. Mɔnukpɔkpɔ sia la susuwo le ame ɔokui si le ablɔe me ɔe eme. Esia gomee nye be ame aɔeke mekpɔ mɔ ado akplamatsee le wɔna sia me o. Egalɔ mɔnu si wòato ase nya tso ame bubuwo gbɔ kple alesi wòana nyanya ame bubuwo hekpe ɔe susu siwo do go tso nyagbefãɔe ɔesiade fomevi me kaka me. Le wɔna siawo me la, lifowo kura g̃ hã manye mɔxenu o.

KPEÐODZINYA ÐODO 20-LIA

1. Takpekpe kple hadede le ɔutifafa me fe ablɔe mɔnukpɔkpɔ, li na amesiame.
2. Womazi ame aɔeke dzi be woanɔ habɔɔ aɔe me o.

KPEÐODZINYA ÐODO 21-LIA

1. Gomekpɔkpɔ le dukɔmevi ɔesiade si le efe duko fe dziɔɔunyawo me. Ate ɔu anye eya ɔuto alo ametiatia aɔo wo tefe le akɔdada me.

2. Mɔ́nukpɔ́kpɔ́ li na dukɔ́mevi ɔ́siaɔ́ ɔ́wɔ́be woakpɔ́ gome le kpekpeɔ́ɔ́nɔ́ siwo keɔ́ dziɔ́ɔ́ɔ́ nana dukɔ́meviwo katã la xɔ́xɔ́ me.

3. Dziɔ́ɔ́ɔ́ ɔ́siaɔ́ fe ɔ́sɔ́ɔ́ fe sɔ́ti le efe dukɔ́meviwo sime. Woɔ́ɔ́ ɔ́sɔ́ɔ́ sia afia le xeyixi tɔ́xewo dzi to ametiakɔ́dada siwo wowɔ́na le ɔ́ɔ́ɔ́ nyui me. Le akɔ́dada siawo me la, dukɔ́mevi siwo katã dze ada ako la, ade nu aɔ́aka me le adzame alo to akɔ́dada mɔ́nu bubu aɔ́ si dzi woda asi ɔ́ɔ́ ɔ́nɔ́wɔ́wɔ́ me.

KPEɔ́DODZINYA ɔ́Dɔ́Dɔ́ 22-LIA

Hadomegbenɔ́nɔ́ kple dedienɔ́nɔ́ fe gomekpɔ́kpɔ́ li na dukɔ́mevi ɔ́siaɔ́. Ehiã be dukɔ́mevi ɔ́siaɔ́ nakpɔ́ esia ade dzezii kɔ́tɛ to nunyanya tso efe dukɔ́ la fe ɔ́kɔ́wɔ́wɔ́ kadodo kple gbetadukɔ́wɔ́ ɔ́ti. Nenema ke wogahiãe hã be wòanya nu tso kpekpeɔ́ɔ́nɔ́ siwo efe dukɔ́ la xɔ́na tso dukɔ́ bubuwo gbɔ́ le ga, hadomegbenɔ́nya kple deknunyawo gome hena eya abe dumevi ene kple ehati bubuawo fe bubu kple tutuɔ́ si le vevie ɔ́ti to la ɔ́ti.

KPEɔ́DODZINYA ɔ́Dɔ́Dɔ́ 23-LIA

1. Mɔ́nukpɔ́kpɔ́ li na amesiame faa. Amesiame atia dɔ́wɔ́na si nyo ne la. Ati efe dɔ́wɔ́na fe dzidzemekpɔ́kpɔ́ yome eye wòawli amemaxɔ́maxɔ́ ɔ́e dɔ́ me ta vevie.

2. Fetu ɔ́ka fomeviwo xɔ́xɔ́ ɔ́e dɔ́wɔ́na ɔ́ka fomevi ta le afisiafi, fe mɔ́nukpɔ́kpɔ́ li na amesiame, vovototomanɔ́mee.

3. Fetu nyui xɔ́xɔ́ fe mɔ́nukpɔ́kpɔ́ li na amesiame. Esia awɔ́be be dɔ́wɔ́la la nate ɔ́ti akpɔ́ eya ɔ́ti, sɔ́ɔ́a kple viawo dzi dzidzemɔ́tɔ́ abe alesi wodze amegbetɔ́ be wòano agbe ɔ́dzedzekpɔ́tɔ́ la ene. Eye ne ehiã kura hã la woado alɔ́ abe hadomegbenɔ́nɔ́ fe viɔ́e ene.

4. Amesiame kpɔ́ mɔ́ aɔ́ dɔ́wɔ́lawo fe habɔ́bɔ́ anyi alo age ɔ́e ɔ́siaɔ́ si wòɔ́ anyi xoxo la me ɔ́e efe dzidzemekpɔ́kpɔ́ mɔ́nuwo taviuli ta.

KPEɔ́DODZINYA ɔ́Dɔ́Dɔ́ 24-LIA

Mɔ́nukpɔ́kpɔ́ li na amesiame si nye dziɔ́ɔ́ɔ́dɔ́wɔ́la be woana gbɔ́ɔ́mee to mɔ́keke nanae me le xeyixi tɔ́xɛ aɔ́ewo dzi gake woaxe fetu dedi ne. Womaɔ́ ɔ́a aɔ́ke le efe fetu la me ɔ́e xeyixi siwo me menɔ́ dɔ́ me la ta o.

KPEɔ́DODZINYA ɔ́Dɔ́Dɔ́ 25-LIA

1. Agbenɔ́nɔ́ dzidzemɔ́tɔ́ fe mɔ́nukpɔ́kpɔ́ li na amesiame bena efe lãme nanɔ́ sesie, eya ɔ́ti, sɔ́ɔ́a kple viawo nanɔ́ dedie to nuɔ́ɔ́, nutata, xɔ́tutu, atikenya, kple kpekpeɔ́ɔ́nɔ́nana bubu fomevi siwo hiã le hadomegbenɔ́nɔ́ me la xɔ́xɔ́ me. Ne dɔ́wɔ́na mele ame aɔ́ si o la, mɔ́nukpɔ́kpɔ́ li ne be ne edze dɔ́ alo zu wɔ́amɔ́tɔ́, sɔ́ɔ́a ku alo wotsi heku amegã alo nyagã loo alo afɔ́ku aɔ́ dzo ɔ́e edzi si awɔ́be be magate ɔ́ti awɔ́ naneke le ɔ́ɔ́kui si o hã la, woakpɔ́ kpekpeɔ́ɔ́nɔ́.

2. Ele be woatsɔ́ beléle tɔ́xɛ na vinɔ́wɔ́ kple ɔ́viwo eye woana kpekpeɔ́ɔ́nɔ́ wo. Ele be woakpɔ́ ɔ́vi siwo dzilawo ɔ́e wo nɔ́ewo ɔ́e ɔ́ɔ́ɔ́nɔ́ hafi dzi wo kple esiwo dzilawo meɔ́ wo nɔ́ewo ɔ́e ɔ́ɔ́ɔ́ nyuitɔ́ nu hafi dzi wo o la dzi vovototomanɔ́mee.

KPEɔ́DODZINYA ɔ́Dɔ́Dɔ́ 26-LIA

1. Mɔ́nukpɔ́kpɔ́ li na amesiame be wòaxɔ́ hehe. Woaxɔ́ hehe siawo femaxee le gɔ́medzesukuwo me. Ele be woazi amewo dzi be woaxɔ́ gɔ́medzesuku fe hehe. Ele be mɔ́nukpɔ́kpɔ́ nanɔ́ anyi na hehexɔ́xɔ́ le aɔ́aɔ́wɔ́wɔ́ kple dɔ́wɔ́na tɔ́xewo me. Le sukukɔ́wɔ́ dede gome la, woɔ́ ɔ́a na amesiwo ɔ́ti ɔ́tete le la be woage ɔ́e hehexɔ́fe siawo.

2. Ele be hehenana amewo fe taɔ́ɔ́zinu nanye be woatu amegbetɔ́ ɔ́siaɔ́ ɔ́e hena efe amezuzu blibo. Ele hã be amegbetɔ́fomea, fe dzidzemekpɔ́kpɔ́ kple efe ablɔ́ɔ́menɔ́nɔ́ fe gɔ́medɔ́kpe nakpɔ́ ɔ́gɔ́yiyi to bubudede gɔ́medɔ́kpe sia ɔ́ti me. Esia ahe nugɔ́mesese, dzidodo kple xɔ́lɔ́wɔ́wɔ́ ade dukɔ́wɔ́, gbegbɔ́gbɔ́wɔ́ kple xɔ́seha vovovoawo katã dome. Esia ana be Xexeme Duko fofuawo fe Habɔ́bɔ́ fe nuwɔ́nawo nahe ɔ́tifaɔ́ va xexeame godoo.

3. Dzilawo kpɔ́ mɔ́ atia hehe si fomevi wodi be wo viwo naxɔ́ la faa.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 27-LIA

1. Gbesiagbegbenƙƙo fe gomeƙƙƙƙo li na amesiame. Esia gomee nye bena, mɔnukƙƙƙo li na amesiame be woakƙo gome le viɔe siwo hã dona tso dzɔdzɔmenuwo ɲuti nunya kple aɖanudɔwɔnawo me.
2. Mɔnukƙƙƙo li be woauli ame aɔe fe nutove ta to se ɲudɔwɔwɔ me. Nutove sia ate ɲu anye agbalẽɲɲɔ, hakpakpa alo aɖaɲu nu bubu ɔesiaɔe fomevi si nye ame la fe asinudɔwɔwɔ si ɲuti tɔnyenye le ne.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 28-LIA

Gomeƙƙƙƙo li na amesiame be wòanɔ efe dukɔ me habɔɔwɔ alo dutahabɔɔ siwo me amewo fe mɔnukƙƙƙo kple ablɔɔevinyenye fe nyati siwo dzi míeto asii le Kpeɖodzinya sia me la xɔ anyinɔ ɔo blibo.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 29-LIA

1. Gomeƙƙƙƙo le dukɔ me ɲgɔyidɔwɔ wɔwɔ meƙƙo dukɔmevi ɔesiaɔe fe ɲkume le afisi efe ablɔɔevinyenye kple amegbetɔnyenye blibo le bɔbɔe le.
2. Ele na amesiame be le efe mɔnukƙƙƙo kple ablɔɔevinyenye ɲuti dɔwɔwɔwɔ me la, wòanye amesi awo ɔe ɔoɔ siwo dzaa dzi sea da asi ɔo la dzi hena sidzedze kple bubudede ame bubuwo fe gomeƙƙƙƙo kple ablɔɔemenɔ si hea agbe nyui ɔɔ, tomedafa kple dzidzeme ɔɔ gbɔ fũu ve, le ameha siwo dome ɔɔɔminasɔe fe wɔnawo fo ke ɔe to nyuie le.
3. Mele be woawo mɔnukƙƙƙo kple ablɔɔevinyenye ɲuti dɔ le mɔnu siwo to vovo tso Xexeme Dukɔ Fofuawo fe taɔɔɔzinuwo kple didiwo gbɔ o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 30-LIA

Mele be ame aɔeke naɔe naneke si le Kpeɖodzinya sia me la gome abe dukɔ ɔeka aɔe koɲ tɔ wònye ene o. Medze be ameha alo ame ɔeka aɔeke natsɔe abe mɔnukƙƙƙo ene awo wɔna aɔe alo aɔe afɔ aɔe si agblẽ nu le gomeƙƙƙƙo kple ablɔɔemɔnu siwo woxlẽ fia le Kpeɖodzinya sia me la ɲuti o.
